

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Fővárosi reformok

Pesti Hírlap

Bp. 1816. X. 21.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

352

Hely

Idő

'1916'

Személy

352.01.131

Fővárosi reformok.

Ha a növényeket más éghajlat alá új talajba ültetik, rendszeren átváltoznak. Ha idegenben születtett reformeszméket akarunk új talajba átültetni, akkor ezeket eleve meg kell változtatni, át kell gyurni, hogy a hazai talajban megeredjenek. Ezek a természeti örök igazságok érvényesülnek a fővárosi reformoknál is, melyeket most előráncigálnak az elvek lomtarából, hogy ezeknek szellőztetésével elkerüljék a fővárosi akut bajok szellőztetését. Budapest törzsfőnökei a virilizmust akarják eltörölni s az egyenlő általános választó jogot behozni a fővárosi törvény revíziójában. Ez a revízió ugyan nem aktuális, de a fölvetett eszméket revideálhatjuk.

A virilizmus történelmi jogon kifejlődött intézmény, amely bizonyos konzervatívizmussal védi a munka által szerzett vagyoni érdekeit s az általános választó jog az egyenlőség eszméjének modern szülötte, mely a munkást védi gyakran a vagyoni ellen. Ha birkózásukat tisztán doktrinair szempontból bíráljuk, nem lehetünk kétségben az iránt, hogy a haladó kor lassankint eltörli az öröklött kiváltságokat s a jogokat általánosítani fogja. De közelről megnézve a fővárosi viszonyokat, úgy találjuk, hogy a virilizmus intézménye eddig sem volt meg Budapesten a maga eredetiségében s viszont az általános választó jogot is csak bizonyos

korrektívumok pillereivel megtámasztva lehet okosan fölépíteni Budapest szervezésében. A taktikából napirendre dobott reformtervet a mi tárgyilagossági elvi nézőpontunk szerint csak a következő korrektívumokkal lehetne veszedelem nélkül elfogadni: a virilizmus intézményét a fővárosnál eltörlik s behozzák az általános, egyenlő, titkos választást, de *csakis a kötelező szavazás és a kisebbség képviseletének behozatalával együtt*. Mert csak ily módon véljük azt biztosítani, hogy a főváros emelkedésében érdemeket szerzett polgári elem kényszerítessék Budapest kormányzásában részt venni s ne szolgáltatassuk ki ezt a világvárosok mozgó és könnyen mozgatható ingatag elemeinek, másrészt pedig csak így lehetséges a törzsfőnökök mai párturalmát a jövőben kissé megtörni.

Az a virilizmus a fővárosnál ma sincs meg, ami a vidéki törvényhatóságokban él. Ezekben a legtöbb adót fizetők tényleg ebből a kötelezettségükből kifolyólag bizottsági tagok. Budapesten azonban egy álarcos virilizmus tengődik: a virilisták közül egyeseket megválasztanak, jobban mondva a törzsfőnökök kineveznek. Ez a rendszer sokkal rosszabb, mint a tiszta virilizmus. Mert elveszi az intézménynek azt a fő konzervatív értékét, hogy vagyoniilag független elem kerüljön be a törvényhatóságba; a vagyoniilag független elemet ugyanis Budapesten a

törzsfőnöki despotizmus pártfüggésbe helyezi. A tiszta virilizmustól nem lehet doktrinair haladó szellemből sem megtagadni minden jó vonást. Mert minden törvényhatóságban szóhoz kell juttatni azt a megbízható konzervatív elemet, mely az illető törvényhatóság ingatlanait bírja vagy amely a maga munkásságával és vagyonával annak emelkedéséhez is hozzájárult. Különösen áll ez a megyékre. A székesfővárosnál azért vagyunk hajlandók a virilista intézményről lemondani, mert ez sohasem biztosította a virilisták jogait és sohasem konzerválta a főváros érdekeit; csak a törzsfőnökök uralmához odatapasztotta a vagyoni képviselői-

nek támogatását is. Hogy megbuktassuk a törzsfőnöki oligarchia rendszerét — à la Dugovich Titusz — vele dobjuk a mélységbe a virilistákat.

Ahol csak a világon törvényhozó-testületek vagy törvényhatóságok összealkotásáról vitáztak, mindenütt fölmerült a legszélesebb alapú választás rendszere mellett az érdek-képviseltek rendszere is s az utóbbinak a legmodernebb szervezésnél is lehet jogsultsága. A virilizmus tulajdonképen ilyen érdekképviselő. Korrektül szervezve s korrektül használva a mezitlábasok osztályuralmának ellensúlyozására jó lehet. Budapesten azonban ez intézményt csak a *kerületi és magán érdekek* fedezésére használták föl. Fővárosunk egész törvényhatósági bizottsága — kevés egyéni kivétellel — tulajdonképen *érdek-képviselő*. Ebből a beteg testből tehát szívesen hagyjuk kioperálni a hivatalos érdekképviselőt, a virilizmust, hogy ezáltal kiirtsuk a magánérdekek kultuszát is.

A szavazás módjai közül a titkosságot mindenféle választásnál követeljük az ország egész területén. Az egyenlő és általános választói jogot képviselőválasztásoknál az ország egész területén nemzeti szempont-

ből veszedelmesnek tartjuk a nemzetiségekre való tekintettel. Nem esünk tehát következetlenségbe, ha a fővárosi választásoknál megengedhetőnek tartjuk az egyenlő, általános és titkos választójogot, mert Budapesten nincsenek nemzetiségek. Más oldalról látunk azonban veszedelmet: arról az oldalról, hogy óriási mennyiségű mozgó és mozgatható ingatag elem kapván szavazati jogot, ez a törzsfőnökök jól szervezett táborát erősítheti s így a kerületi érdek-szféráktól távol álló független polgári elem kiszorul a törvényhatóságból. E veszedelem ellenében az általános szavazatjoggal *junktum a kötelező szavazás behozatalát sürgetjük a kisebbség képviselőiténél rendszerével együtt.*

Azt a szolid elemet, amelyet a főváros dolgaitól disgustált a mai klikkuralom, mely visszahúzódott még a szavazástól is, mert látta, hogy csak úgy érvényesülhet, ha a törzsfőnökök jármába hajtja fejét, a fővárosnak értelem és vagyon dolgában ezt a legértékesebb elemét a kötelező szavazással lehet csak a főváros dolgai iránti érdeklődésre s az azokban való részvételre kényszeríteni. Nem szabad engedni, hogy az általános egyenlő választójog szép elvét a klikkuralom biztosítására használják föl.